

УДК 338.222

НІКІТІН Ю.О.,
д.т.н., завідувач сектору інновацій і трансферу технологій
Інститут надтвердих матеріалів ім. В.М. Бакуля НАН України
МЕЛЬНИК М.В.,
молодший науковий співробітник
Інститут надтвердих матеріалів ім. В.М. Бакуля НАН України
НЕВМЕРЖИЦЬКИЙ В. М.,
аспірант кафедри економіки та менеджменту
Державного університету інфраструктури та технологій

ВИЗНАЧЕННЯ І КЛАСИФІКАЦІЙНІ ОЗНАКИ МСП ТА ІННОВАЦІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ

***Анотація.** Проаналізовано існуючі визначення і класифікаційні ознаки малих та середніх підприємств (МСП), інноваційних підприємств. Запропоновано узагальнене визначення МСП, інноваційного МСП та класифікаційні ознаки інноваційних МСП, що враховують використання відкритих інновацій та відкритого інноваційного процесу.*

***Ключові слова:** МСП, інноваційні підприємства, визначення, класифікаційні ознаки.*

Никитин Ю.А., институт сверхтвердых материалов им. В.Н. Бакуля НАН Украины, д.т.н., заведующий сектором инноваций и трансфера технологий.

Мельник М.В., институт сверхтвердых материалов им. В.Н. Бакуля НАН Украины, младший научный сотрудник.

Невмержицкий В. Н., аспирант кафедры экономики и менеджмента Государственного университета инфраструктуры и технологий

ОПРЕДЕЛЕНИЕ И КЛАССИФИКАЦИОННЫЕ ПРИЗНАКИ МСП И ИННОВАЦИОННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

***Аннотация.** Проанализированы существующие определения и классификационные признаки малых и средних предприятий (МСП), а также инновационных предприятий. Предложено обобщенное определение МСП, инновационного МСП и классификационные признаки инновационных МСП, которые учитывают использование открытых инноваций и открытого инновационного процесса.*

***Ключевые слова:** МСП, инновационные предприятия, определения, классификационные признаки.*

Iurii Nikitin, doctor of technical science, prof., Sector of Innovation and Technology Transfer of Institute of superhard materials of the NASof Ukraine,

Melnik Marina, sector of Innovation and Technology Transfer of Institute of superhard materials of the NASof Ukraine,

Nevmerzhitkiy Vasylii, department of Economics and Management, State University of Technology and Infrastructure

DEFINITION AND CLASSIFICATORY CHARACTERISTICS OF SME AND INNOVATION ENTERPRISES

Annotation. The existing definitions and classification characteristics of small and medium-sized enterprises (SMEs), as well as innovative enterprises, have been analyzed. The generalized definition of SMEs, innovative SMEs and classification features of innovative SMEs that take into account the use of open innovation and an open innovation process were proposed.

Keywords: SMEs, innovative enterprises, definitions, classificatory characteristics.

Актуальність проблеми. Стратегії розвитку передових країн світу передбачають стрімкий інноваційний розвиток національних економік шляхом стимулювання залучення інновацій у підприємства, особливо малі та середні (МСП) та переорієнтування їх у відкриті інноваційні підприємства із використанням відкритих інновацій та відкритого інноваційного процесу, що повинно мати відображення в розвитку існуючих термінів та класифікаційних ознак. Незважаючи на різноманіття теоретичних та дослідницьких термінологічних інтерпретацій не до кінця залишаються вивченими особливості визначень «малі та середні підприємства» (МСП) у різних країнах, особливості визначень «інноваційне підприємство» та інноваційне МСП та класифікаційні ознаки таких підприємств.

Постановка задачі. Проаналізувати існуючі визначення «малі та середні підприємства» (МСП), «інноваційне підприємство», «інноваційні малі та середні підприємства», надати аналіз особливостей існуючих визначень. Запропонувати узагальнене визначення МСП, інноваційного МСП та класифікаційні ознаки інноваційних МСП, що враховують використання відкритих інновацій та відкритого інноваційного процесу.

Аналіз досліджень і публікацій. Значну роль у питаннях термінологічного розвитку визначень щодо інноваційної діяльності підприємств зіграли роботи таких вчених, як Ejsmont A., Lazonic W., Lee N., Lewicka B., Shunji W., Vasilescu L., Афонічкін В., Барютін Л., Бажал Ю., Геєць В., Завлін П., Дяківа Р., Евграфова И., Казанцев Л., Краснікова Е., Мінделі А., Новіков А., Савин Ю., Скрипко Т., Семіноженко В., Шерстобітова Т. та інші.

Виклад основного матеріалу дослідження. МСП відіграють життєво важливу роль в економічному розвитку європейських країн, де МСП становлять 99% всіх підприємств та формують 57% до даної економічної вартості. Маючи такий значний вплив на ЄС економіку МСП виступають каталізаторами змін, допомагаючи національним економікам європейських країн швидко перебудовуватись у відповідь на зміну соціальних і ринкових умов [1].

МСП здебільшого створюються шляхом об'єднання зусиль кількох ініціативних підприємливих дослідників і розробників з метою налагодження виробництва і реалізації конкурентоздатної і прибуткової наукомісткої продукції, або шляхом відокремлення від великих науково-виробничих об'єднань та науково-дослідних інститутів, котрим складно пристосуватися до ринкових умов господарювання. В останньому випадку створене мале підприємство займається в основному реалізацією інновацій, розроблених у «материнській» науковій організації. Нові малі інноваційні структури можуть виникати і як «ринкові дублери» лабораторій та відділів галузевих науково-дослідних інститутів, промислових підприємств, що займаються не лише науковими дослідженнями, але й виробництвом в обмеженому обсязі наукомісткої продукції. Часто малі інноваційні підприємства беруть на себе роль надання посередницьких послуг з просування інновацій на ринок [2].

В Україні мале інноваційне підприємництво сформувалося в основному у результаті дезінтеграції і розчленування середніх і великих підприємств у процесі приватизації виробничих активів і руйнування планових основ управління економікою. Попри те, що рівень залучення інновацій у МСП досі залишається в Україні низьким, все ж малі підприємства здійснюють технологічні розробки та сприяють розвитку їх виробництва, в тому числі у великих корпораціях. Отже, за рахунок функціонування малого інноваційного підприємництва великі корпорації мають змогу розвивати та оновлювати своє виробництво, розширювати асортимент продукції створювати принципово нові виробництва.

Але в сучасних умовах України більшість запропонованих інноваційних ідей відхиляються у зв'язку з простим розрахунком – поєднання дешевої праці, застарілої техніки, архаїчних технологій, є більш вигіднішим і дозволяє отримувати більше прибутку [3].

Як показує аналіз, визначення МСП у різних країнах мають свої особливості.

Так, визначення класифікації малого підприємства у США відбувається в залежності від кількості працівників (< 500), доходу чи експорту (<250 тис. дол., <= 7 млн дол., <= 25 млн дол.), виду діяльності (виробничі, торгівля, сервісні, наукові, страхові, фінансові, ІТ, фермерські та інші) [4], а визначення «середнє підприємство» у США не зустрічається.

У Японії визначення та класифікація малих підприємств (штат від 50 до 300 працівників) та мікропідприємств (штат від 5 до 20 працівників) відбувається в залежності від кількості працівників та розміру уставного капіталу в залежності від сфери діяльності. Так, для малих підприємств виробництва (штат <= 300, уставний капітал <= 300 млн єн), для малих підприємств оптової торгівлі (штат <= 100, уставний капітал <= 100 млн єн), для малих підприємств обслуговування (штат <= 100, уставний капітал <= 50 млн єн), для малих підприємств роздрібною торгівлі (штат <= 50, уставний капітал <= 50 млн єн) [5], визначення «середнє підприємство» у Японії також, як у США, не зустрічається.

Більш чітко визначаються та класифікуються МСП у Європейському Союзі в залежності від категорії підприємства (середні, малі, мікро), відповідної кількості працівників для цих категорій підприємств (< 250, < 50, < 10), річного обороту (<= 50 млн євро, <= 10 млн євро, <= 2 млн. євро) та загального балансу (<= 43 млн євро, <= 10 млн євро, <= 2 млн. євро.) [6].

В Україні, як у ЄС, визначення та класифікація відбувається в залежності від категорії підприємства (крупні, середні, малі, мікро) відповідної кількості працівників для цих категорій (> 250, <= 250, <= 50, <= 10), відповідного річного доходу (> 50 млн євро, <= 50 млн євро, <= 10 млн євро, <= 2 млн євро) [7].

З урахуванням проаналізованого досвіду різних країн можна надати узагальнене визначення: «малі та середні підприємства це юридичні особи, які здійснюють господарську діяльність, реалізуючи господарську компетенцію, мають відокремлено майно і несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна, з розміром доходу до 50 млн євро та численністю персоналу до 250 осіб.»

Аналіз різних досліджень щодо обґрунтувань визначень «інноваційне підприємство» та «інноваційне МСП» представлено в таблиці 1 [8-16].

Так, Ванг С. запропонував до інноваційних МСП відносити підприємства, які мають більше 20% своїх інвестиційних витрат на наукові дослідження та наукові розробки (R&D) [8].

Запропоноване визначення з одного боку дає можливість зручно ідентифікувати інноваційні МСП, але міра інноваційності підприємства визначається тільки інтенсивністю НДДКР і не враховує результативність інноваційного інвестування, а саме комерціалізацію та приріст прибутковості від впровадження інновацій.

Н. Лі у визначенні інноваційне МСП пропонує відштовхуватись від поняття «інновацій», під якими розуміють впровадження принципово нового чи значно покращеного продукту чи процесу на ринку, нового організаційного методу в діловій практиці, виробничому процесі чи у взаємодії з навколишнім світом [9].

Підхід Н. Лі має ряд переваг. По-перше, міра інновацій є вихідною і доповнює підхід Ванг С., який використовує індикатор R&D, як міру визначення інноваційного підприємства. По-друге, вимір підходить, як для звичайних інновацій в сфері послуг, так інновацій у високотехнологічних секторах. Водночас, підхід Лі Н. має деякі обмеження. По-перше, не є можливим врахувати значимість нових продуктів. Зокрема, неможливо визначити, якою мірою підприємство успішно комерціалізувало інновації та який вплив останні мають на подальшу ефективність бізнесу. По-друге, результати можуть бути зміщені за секторами. Також, цей підхід не враховує підприємства, які просто беруть інновації з інших джерел чи просто копіюють продукт, вироблений в інших місцях.

Підхід Василеску Л. пропонує визначати інноваційні МСП, як ті, що несуть такі інновації, як: продукти, послуги, маркетинг, виробництво або управління [10]. Визначення Василеску Л. дає більш широке визначення за рахунок урахування інновацій маркетингу та менеджменту, але в той самий час це визначення розпливчасте і не має часових проміжків.

Міжнародна організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) пропонує вважати інноваційними такі МСП, які представили на ринку хоча б один новий або вдосконалений продукт чи процес. Було встановлено, що в країнах ОЕСР протягом 1994-1996 рр. під таке визначення потрапляли 30-60% МСП [11].

Слід зазначити, що це визначення є занадто узагальненим і не відображає інноваційної спрямованості МСП, не кажучи вже про їх успішність інноваційної діяльності.

В. Лазонік дає наступне визначення інноваційного підприємства: «враховуючи домінуючі ціни на фактори виробництва, інноваційна фірма перетворює виробничі ресурси під власним контролем у високоякісні, дешевші товари і послуги, ніж ті, що раніше були доступні за домінуючих цін на фактори виробництва» [12].

Дане визначення акцентує увагу на тому, що інноваційна діяльність інноваційної компанії має відображатись у продукції, яка має кращу якість і нижчу ціну, але не враховує що високоякісний товар може цілком справедливо мати вищу ціну. Крім того, визначення не дає чітких критеріїв для класифікації інноваційних підприємств.

Ю. Савін запропонував термін «інноваційно-активне підприємство», яке визначається видом економічної діяльності та застосуванням процесних, продуктових та організаційних інновацій [13].

Ю. Савін запропонував комплексну методологію класифікації інноваційно-активних підприємств. Водночас, певним недоліком підходу Савіна Ю. є експертне встановлення високих і низьких меж показників. Також цей підхід є занадто широким для малих та мікропідприємств і потенціал запропонованої методології можливо застосувати в повній мірі лише для великих та середніх підприємств.

Енциклопедія інновацій подає наступне визначення інноваційного підприємства: «Інноваційне підприємство – підприємство (об'єднання підприємств) будь-якої форми власності, що розробляє, виробляє і реалізує інноваційні продукти і (або) продукцію чи послуги, обсяг яких у грошовому вимірі перевищує 70% його загального обсягу продукції чи послуг» [14].

Таке саме визначення міститься в Законі України «Про Інноваційну діяльність» (ст. 1, п. 1) [15]. Дане визначення дозволяє провести розмежування звичайних та інноваційних МСП, але варто зазначити, що в українському правовому полі не застосовується термін «інноваційне МСП» та його визначення, як різновид інноваційного підприємства.

Фінансові інструменти Європейського Союзу дають наступні критерії, яким повинні відповідати інноваційні МСП: витрати на дослідження і інновації складають мінімум 15% загальних операційних витрат хоча б в одному з останніх 3 років, або мінімум 10% протягом останніх 3 років (або поточного у випадку стартапу); швидко зростати; мати інвестиції або внески до статутного капіталу від венчурного фонду (бізнес-ангела) протягом останніх 24 місяців; зареєструвати принаймні одне технологічне право протягом останніх 24 місяців [16].

Як видно із аналізу (табл. 1) з одного боку встановлено розмитість трактувань різних авторів, щодо визначення інноваційне підприємство та інноваційне МСП.

Таблиця 1

Визначення «інноваційне підприємство», «інноваційне МСП»

Джерело	Визначення	Критерії та особливості	Недоліки
С. Ванг [8]	МСП, яке витрачає більше ніж 20% від загального обсягу інвестиційних витрат на інновації є інноваційним, якщо менше – такими не являються.	Визначення частки прибутку МСП, що повертається на інвестування інновацій та розвиток МСП.	Міра інноваційності МСП визначається тільки інтенсивністю НДДКР.
Н. Лі [9]	МСП вважається інноваційним, якщо воно повністю виводить нові продукти або процеси на ринок	Цей підхід ідентифікує МСП, що розробляють абсолютно новий продукт.	Цей підхід не включає в себе МСП, які просто беруть нові інновації з інших джерел. Наприклад, просто копіює продукт, вироблений в інших місцях, не буде ідентифікована - але та, яка розробляє абсолютно новий продукт – буде.

Закінчення табл. 1

Л. Василеску [10]	МСП вважається інноваційним, якщо воно несуть інновації, по крайній мірі, в одній із області, таких, як продукти, послуги, маркетинг, виробництво або управління	Можливість визначення інноваційного МСП у сфері маркетингу та менеджменту.	Більш широке і розпливчате визначення, відсутність часових границь.
Міжнародна організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) [11]	МСП вважається інноваційним, якщо представило на ринку хоча б один новий або вдосконалений продукт чи процес	Під визначення потрапляють 30-60% МСП країн ЄС (за даними 1994-1996 рр.)	Визначення є узагальненим. Не визначено терміни представлення нового або вдосконаленого продукту чи процесу.
Лазонік В. [12]	Інноваційне підприємство перетворює виробничі ресурси під власним контролем у високоякісні, дешевші товари і послуги, ніж ті, що раніше були доступні за домінуючих цін на фактори виробництва.	Інновація має відобразитись у кращій якості і нижчій ціні	Високоякісні товари можуть мати вищу ціну. Визначення не дає чітких критеріїв для класифікації інноваційних підприємств.
Савін Ю.В. [13]	«Інноваційно-активне підприємство» - це організація, істотна частка продукції / послуг (визначається видом економічної діяльності) якої проводиться із застосуванням технологічних (процесних, продуктових) інновацій, а також використовує організаційні інновації, що призводять до значного збільшення показників рентабельності.	Ключові ознаки інноваційно-активного підприємства: процесні, продуктові, організаційні. З точки зору джерела інновацій: запозичені інновації, власні інноваційні розробки, допрацьовані інновації; за критерієм масштабу новизни: глобальні, галузеві та регіональні, локальні інновації.	Можливість класифікації інноваційних підприємств з урахуванням виду економічної діяльності підприємства. Перевищувати середній рівень випуску інноваційних товарів / послуг по підприємствам певного виду економічної діяльності.
Енциклопедія інновацій, Закон України [14-15]	«Інноваційне підприємство – підприємство (об'єднання підприємств) будь-якої форми власності, що розробляє, виробляє і реалізує інноваційні продукти і (або) продукцію чи послуги, обсяг яких у грошовому вимірі перевищує 70 % його загального обсягу продукції чи послуг».	Вироблення 70% інноваційної продукції/послуги від загального обсягу.	Відсутність визначення, що є інноваційною продукцією (послугою), яка може бути новою для різних ринків, а не тільки для підприємства.
Фінансові інструменти для МСП Європейського Союзу [16]	Інноваційне МСП повинно відповідати зрештою наступним критеріям: витрати на дослідження й інновації складають мінімум 15% загальних операційних витрат хоча б в одному з останніх 3 років, або мінімум 10% протягом останніх 3 років (або поточного у випадку стартапу); швидко зростати; отримано інвестиції або внески до статутного капіталу від венчурного фонду (бізнес-ангела) протягом останніх 24 місяців; зареєстровано принаймні одне технологічне право протягом останніх 24 місяців.	Застосування стратегій розробки та вдосконалення інноваційних продуктів, процесів чи послуг. Застосування індикаторів стратегічного планування та інвестування у власний розвиток. Наявність захисту інтелектуальної власності та аудиту.	

Слід зазначити відсутність чітких критеріїв визначення цих понять у самих підприємств. Наприклад, як свідчать результати опитування підприємств Польщі, щодо розуміння різниці між інноваційними та звичайними підприємствами, встановлено, що грані різниці між інноваційними та не інноваційними підприємствами у свідомості підприємців розмиті, відсутнє чітке розуміння ознак інноваційного підприємства, а різниця між характеристиками знаходиться в межах 1%-10%. [17].

Але, із іншого боку встановлено (табл.1), що критеріями для визначення інноваційного підприємства є: стабільне зростання, застосування отриманого прибутку на наукові дослідження та залучення інновацій, наявність стратегічного планування та інноваційного розвитку підприємства.

Враховуючи вищевказане з урахуванням проаналізованих теоретичних та дослідницьких інтерпретацій запропоновано визначення: «інноваційні МСП це юридичні особи, які здійснюють господарську діяльність застосовуючи інноваційний процес, ступінь відкритості якого залежить від існуючої наукової і господарської компетенції, мають відокремлене майно, і несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна, з розміром доходу до 50 млн. євро, численністю персоналу до 250 осіб та відповідають наступним критеріям: витрати на дослідження й інновації складають мінімум 15% загальних операційних витрат хоча б в одному з останніх 3 років, або мінімум 10% протягом останніх 3 років (або поточного у випадку стартапу); швидко зростають та мають зареєстровано принаймні одне технологічне право протягом останніх 24 місяців».

Різні підходи щодо класифікації інноваційних підприємств пропонують застосування різних класифікаційних ознак, таких як: рівень освоєння інновацій; інноваційна поведінка підприємства; вид спеціалізації; вид наукової і виробничої продукції; види об'єктів, що удосконалюються; ступінь охоплення стадій життєвого циклу; характер діяльності; використання комбінування; періоди діяльності; характер галузі знань; від нововведення (інновації); сфера застосування; розмір підприємств; вид ефекту, на який переважно орієнтоване підприємство; джерело фінансування; кількість країн, в яких розміщені філіали підприємства; тип стратегії; ступінь освоєння ринку; профіль діяльності та рівень спеціалізації; комбінована ознака (типи інновацій, джерела інновацій, масштаб новизни, економічні показники діяльності підприємства); рівень новизни інновацій, показники діяльності підприємства, які пов'язані з інноваціями; характер інновації, сектор інноваційної діяльності (табл. 2) [18-30].

Таблиця 2

Класифікація інноваційних підприємств

Джерело	Ознака (и) класифікації	Види інноваційних підприємств
Т.О. Скрипко [18]	Рівень освоєння інновацій	Високотехнологічні; з високим рівнем освоєння інновацій; з елементами новаторського підходу
Л. С. Барютин [19]	Вид спеціалізації	Інноватори - лідери; Інноватори - послідовники; Підприємства, що спеціалізовані: а) продуктова; б) науково-технологічна; в) ресурсна.
П.Н. Завлин [20]	Вид наукової і виробничої продукції	Підприємства, що спеціалізуються на: а) фундаментальних дослідженнях; б) прикладних дослідженнях (НДР); в) дослідно-конструкторських роботах; г) створенні дослідних зразків; д) виробництві дослідних партій, перших серій
	Види об'єктів, що удосконалюються	Підприємства, що спеціалізуються на НДДКР, спрямованих на удосконалення: а) виробів; б) матеріалів; в) технологій; г) форм організації і управління; д) інших об'єктів.
	Ступінь охоплення стадій життєвого циклу	І. Підприємства, що охоплюють одну стадію: а) фундаментальні дослідження (ФД); б) прикладні дослідження (ПД); в) дослідно-конструкторські роботи (ДКР); г) освоєння, виробництво, тактичний маркетинг (ОсПМ). ІІ. Підприємства, що охоплюють дві і більше стадій: а) ФД-ПД; б) ПД-ДКР; в) ФД- ПД-ДКР; г) ФД-ПД-ДКР-ОсПМ
	Характер діяльності	І. Підприємства, що виконують НДДКР; ІІ. Підприємства, що здійснюють функцію обслуговування науки, в т.ч.
	Використання комбінування	І. Підприємства, що використовують комбінування. Підприємства, що не використовують комбінування.
	Періоди діяльності	Постійні; Тимчасові.
	А. И. Афоничкин [21]	Характер галузі знань
А. И. Афоничкин [21]	Від нововведення (інновації)	Підприємства, що працюють з інноваціями: а) продуктовими; б) ресурсними; в) процесними; г) документальними
	Сфера застосування	Підприємства, що надають інновації: а) для внутрішнього застосування; б) на продаж, обмін.
	Розмір	Мале; Середнє; Крупне.
	Вид ефекту, на який переважно орієнтоване підприємство	Підприємства, що орієнтовані на отримання ефекту: а) комерційного (економічного); б) науково-технічного (у вигляді відкриття, винаходу); в) екологічного; г) соціального; д) інтегрального.
	Джерело фінансування	Підприємства, що фінансуються з: а) бюджету; б) регіонального бюджету; в) місцевого бюджету; г) приватних джерел; д) змішане фінансування.

Продовження табл. 2

	Кількість країн, в яких розміщені філіали підприємства	Транснаціональні (в одній чи декількох країнах) Міжнародні (в інноваційне підприємство входять організації з інших країн).
Л.Г. Раменський [22]	Тип стратегії	експлеренти, патієнти, віоленти, комутанти <i>експлеренти</i> - спеціалізуються на створенні нових чи радикальних перетворень старих сегментів ринку (просуванням нововведень) <i>патієнти</i> - задовольняють потреби, сформовані під впливом реклами, функціонують на етапах зростання випуску продукції на вузькі сегменти ринку <i>віоленти</i> – агресивна стратегія, великий капітал, високий рівень освоєння технологій, серійне і масове виробництво продукції для широкого кола споживачів <i>комутанти</i> - сфера середнього і малого бізнесу, задоволення локальних місцевих потреб, діють на етапі зниження попиту
Х. Фрізевінкель [23]	Інноваційна поведінка	віоленти - леви, слони- бегемоти; патієнти - лисиці; експлеренти - ластівки; комутанти - миші
Ю.М. Бажал [24]	Ступінь освоєння ринку	Підприємства, що виходять з новацією: а) на освоєні ринки; б) на нові ринки.
Е.О. Красникова [25]	Профіль діяльності та рівень спеціалізації	1) маркетингова; 2) НДДКР, дослідницькі центри; 3) проектно-конструкторські; 4) проектно-технологічні; 5) будівельно-монтажні; 6) матеріального забезпечення виробництва; 7) освоєння виробництва нової продукції і збутом; 8) сервісні організації; 9) ремонтні організації; 10) наукові парки; 11) корпорації; 12) фінансово-промислові групи; 13) холдинг; 14) технопарк; 15) технополіс; 16) Фінансові організації; 17) Консорціум; 18) Транснаціональні корпорації; 19) Стратегічні альянси; 20) Інкубатори;
Євростат [26]	Типи інновацій	Організаційні інновації; маркетингові інновації; продуктові інновації; інноваційні процеси. <i>Організаційна інновація</i> - впровадження нового організаційного методу в діловій практиці фірми, організації робочих місць або зовнішніх зв'язків. <i>Маркетингова інновація</i> - впровадження нового методу маркетингу, просуванні продукту або ціноутворенні для більш ефективного задоволення потреб клієнтів, відкриття нових ринків. <i>Продуктова інновація</i> - впровадження товару або послуги, яка є новою або значно покращеною за своїми характеристиками, використовуючи нові знання або технології. <i>Інноваційні процеси</i> - впровадження нового або значно поліпшеного виробництва або способу доставки. Це включає в себе значні зміни в техніці, обладнанні та / або програмному забезпеченні.
А. Арендел та Х. Холландерс [27]	Рівень новизни інновацій і творчих зусиль, що фірма витрачає на внутрішню інноваційну діяльність	Стратегічні інноватори; Нестійкі новатори; Технологічні модифікатори; Приймачі технологій. <i>Стратегічні інноватори</i> : Для цих фірм, інновація є ключовим компонентом їх конкурентної стратегії. Вони виконують НДДКР на постійній основі для розробки нових продуктів або технологічних інновацій. <i>Нестійкі новатори</i> : виконують НДДКР і розвивають інновації внутрішньо, коли це необхідно, але інновації не є ключовим стратегічним напрямком діяльності. <i>Технологічні модифікатори</i> : змінюють свої існуючі продукти або процеси через діяльність, що не базується на НДДКР.
Ю.В. Савін [28]	Комбінована ознака (тип інновацій, джерела інновацій, масштаб новизни, економічні показники діяльності підприємства)	Інноваційно-активні підприємства: 1) інноваційний лідер; 2) глобальний технологічний ввенець; 3) стратегічний новатор; 4) продуктово-процесний адаптатор; 5) локальний розробник; 6) технологічний бунтар; 7) галузевої наслідувач; 8) комунікаційно орієнтований інноватор. Ознаки згідно яких запропоновано класифікація інноваційно-активних підприємств. Типи впроваджуваних інновацій: технологічні (процесні, продуктові); маркетингові; організаційні; з точки зору ініціативного джерела інновацій: запозичені інновації, власні інноваційні розробки, допрацьовані інновації; за критерієм масштабу новизни: глобальні, галузеві та регіональні, локальні інновації. Економічні показники діяльності підприємств, пов'язані з інноваціями: зміна обсягу виробництва інноваційної продукції, зміна ЕВІТДА (прибуток до вирахування відсотків, податків, зносу і амортизації).

Закінчення табл. 2

Т.И.Шерстобитова [29]	Сектор інноваційної діяльності	1) Сектор академічної науки; 2) Сектор вищих навчальних закладів; 3) Галузевий сектор; 4) Виробничий, підприємницький сектор.
Ю.О.Нікітін, М.В.Мельник [30]	Відкритість інноваційного процесу	Інноваційні МСП чи інноваційні підприємства здійснюють господарську діяльність застосовуючи інноваційний процес, ступінь відкритості якого залежить від існуючих наукових і господарських компетенцій, збільшуючи приток зовнішніх знань при створенні ланцюга доданої вартості та використання напрямку руху зсередини назовні для комерціалізації і просування інновацій на ринки та підвищення ефективності за рахунок розвитку організаційної зрілості.

Таким чином встановлено, що незважаючи на різноманіття запропонованих ознак класифікації інноваційних підприємств, класифікація інноваційних підприємств щодо розуміння мети та функцій відкритого інноваційного підприємства та специфічних ознак класифікації інноваційних МСП за малою кількістю відсутня.

Враховуючи сучасні тенденції інноваційного розвитку європейських країн із застосуванням парадигми «відкритих інновацій» та визначення «відкритого інноваційного процесу» [30] запропоновано застосування класифікаційної ознаки інноваційних МСП, як – відкритість інноваційного процесу.

Висновки. Сучасні стратегії розвитку розвинутих країн світу передбачають стрімкий інноваційного розвиток національних економік шляхом стимулювання залучення інновацій у підприємства та переорієнтування їх у відкриті інноваційні підприємства із використанням відкритих інновацій та відкритого інноваційного процесу, що повинно мати відображення в розвитку термінів та класифікаційних ознак.

Проведений аналіз показав, що в міжнародній практиці відсутнє уніфіковане визначення «мале середнє підприємство» (МСП).

Також, встановлено, що в українському правовому полі відсутній термін «інноваційне МСП» та його визначення, як різновид інноваційного підприємства.

Запропоновано визначення: «МСП», «інноваційне МСП» та ознаки для класифікації «інноваційні «МСП».

Література

- Ejsmont A. Coopetition as the Factor of Increasing Level of Innovativeness in the SME Sector in Poland / Aneta Ejsmont // Quarterly Journal Oeconomii A copernicana. – 2014, Volume 5 Issue 4. – P. 45-60.
- Борщевський В. В. Іноземні інвестиції як чинник регіонального розвитку // Фінанси України. – 2003. – № 10. – С. 108 – 117.
- Бубенко П. Т. Що заважає прискоренню інноваційних процесів в Україні? // Проблеми науки. – 2000. – № 11. – С. 34.
- Small and Medium-Sized Enterprises: Overview of Participation in U.S. Exports [Електронний ресурс] / United States International Trade Commission – Investigation No. 332-508, USITC Publication 4125, January 2010. – Режим доступу: <https://www.usitc.gov/publications/332/pub4125.pdf>.
- Japan's Policy on Small and Medium Enterprises (SMEs) and Micro Enterprises [Електронний ресурс] / Small and Medium Enterprise Agency, Ministry of Economy, Trade and Industry. – 2013. – Режим доступу: http://www.chusho.meti.go.jp/sme_english/outline/04/20131007.pdf.
- Commission Recommendation of 6 May 2003 concerning the definition of micro, small and medium-sized enterprises [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32003H0361&locale=en>.
- Господарський кодекс України/ Верховна рада України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15/print1433767187709444>.
- Shunji Wang Small Business Branch, Industry Canada. Financing Innovative Small and Medium-Sized Enterprises in Canada [Електронний ресурс] / Innovation, Science and Economic Development Canada. – Режим доступу: https://www.ic.gc.ca/eic/site/061.nsf/eng/h_02146.html.
- Lee N. Access to finance for innovative SMEs since the financial crisis [Електронний ресурс] / Neil Lee, Hiba Sameen, Marc Cowling // Research Policy 44 (2015). – p. 370–380. – Режим доступу: <http://isiarticles.com/bundles/Article/pre/pdf/46892.pdf>.
- Vasilescu L. Accessing finance for innovative EU SMES – key drivers and challenges [Електронний ресурс] / Laura Vasilescu // Economic Review – Vol. XII, Issue 2, November 2014. – Режим доступу: <http://www.ef.untz.ba/images/Casopis/November2014/Paper3.pdf>.
- Financing innovative SMEs in a global economy [Електронний ресурс] / Promoting entrepreneurship and innovative SMEs in a global economy. – OECD, 2004. – Режим доступу: <http://www.oecd.org/cfe/smes/31919231.pdf>.
- Lazonick W. The economics of innovative enterprise [Електронний ресурс] / William Lazonick // – Режим доступу: <http://www.bi.edu/InstitutterFiles/Innovation%20og%20%C3%B8konomisk%20organisering/Ping/Dokumenter/2.%20Lazonick%20Economics%20of%20Innovative%20Enterprise%20BI%2020130506REV.pdf>
- Савин Ю. Особенности классификации инновационно активных промышленных предприятий / Ю.В. Савин // Журнал правовых и экономических исследований, – 2015, – №2. – С. 199–203
- Енциклопедія інновацій / Київ. нац. торг.-екон. ун-т ; за ред. Романа Дяківа; [підгот.: Бохан А. В. та ін.]. – К. : Міжнар. екон. фундація, 2012. – 599с.

15. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 № 40-IV / Верховна рада України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.
16. InnovFinSMEGuarantee: ImplementationUpdate [Електронний ресурс] // European investment fund. – Режим доступу: http://www.eif.org/what_we_do/guarantees/single_eu_debt_instrument/innovfin-guarantee-facility/report-quarterly-innovfin-smeg-implementation-status.pdf
17. Lewicka B. Features of an Innovative Company in the Opinion of the Business Entities and the Business Environment Institutions / Beata Lewicka, Wojciech Misterek // International conference «Active citizenship by Knowledge Management and Innovation» 19-21 June 2013, Zadar, Croatia. – 8 p.
18. Скрипко Т. О. Інноваційний менеджмент: підручник / Т. О. Скрипко. – К.: Знання, 2011. – 423 с.
19. Барютин Л. С. и др.; под ред. Казанцева А. К., Миндели Л. Э. 2-е изд. перераб. и доп. – М.: ЗАО «Издательство «Экономика», 2004. – 518 с.
20. Завлин П.Н. Основы инновационного менеджмента: теория и практика: учеб. пособие/ П.Н. Завлин, А.К. Казанцев, Л.Э. Миндели и др. – М.: ОАО НПО «Изд-во «Экономика», 2000. – 475 с.
21. Основы менеджмента / под ред. А. И. Афоничкина. – СПб.: Питер, 2007. – 528 с.
22. Новіков В.С. Інновації в туризмі / В.С. Новіков//М.: ВЦ "Академія", 2007. – 208 с.
23. Енциклопедія інновацій / Київ. нац. торг.-екон. ун-т; за ред. Романа Дяківа ; [підгот.: А. В. Бохан та ін.]. – К. : Міжнар. екон. фундація, 2012. – 599 с.
24. Бажал Ю.М. Економічна теорія технологічних змін: навч. посібник / Ю.М. Бажал. – К.: Заповіт, 1996. – 240 с.
25. Красникова Е.О., Евграфова И.Ю. Инновационный менеджмент. Шпаргалка. М.: Окей-книга. – 2009. – 84 с.
26. Innovation statistics [Електронний ресурс] / Eurostat. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Innovation_statistics
27. Arundel A. EXIS: An Exploratory Approach to Innovation Scoreboards /Anthony Arundel, Hugo Hollanders// European Commission, Enterprise Directorate-General. – 2005. – 44 p.
28. Савин Ю. Особенности классификации инновационно активных промышленных предприятий / Ю.В. Савин// Журнал правовых и экономических исследований, – 2015, – №2. – С. 199–203
29. Шерстобитова Т.И. Маркетинг инноваций / Т.И. Шерстобитова /. – Пенза: Издательство ПГУ, 2009 – 126 с.
30. Нікітін Ю.О., Мельник М.В. Парадигма «відкритих інновацій», як визначення «відкритого інноваційного процесу». – Інноваційна економіка №7-8 [64].–2016. С.42-45.